

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

Слов'янський світ і Україна

Збірник наукових праць на пошану
ректора Рівненського державного гуманітарного університету,
професора Руслана Постолювського

Рівне
Видавець О. Зень
2021

УДК 94(367):94(477)
С-481

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 6 від 30 червня 2021 р.)

Рецензенти:

Анатолій Філінюк – доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри історії України Кам'янець-
Подільського національного університету імені
Івана Огієнка

Володимир Фісанов – доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри міжнародної інформації
Чернівецького національного університету імені
Юрія Федьковича

Тарас Чухліб – доктор історичних наук, провідний науковий
співробітник Інституту історії України НАН
України

Відповідальний редактор
кандидат історичних наук, професор **Валерій Шеретюк**

Слов'янський світ і Україна: Збірник наукових праць на пошану ректора Рівненського державного гуманітарного університету, професора Руслана Постолювського. – Рівне : О. Зень, 2021. – 432 с.

ISBN 978-617-601-377-8

Видання присвячене 70-річчю від дня народження професора, ректора Рівненського державного гуманітарного університету, заслуженого діяча науки і техніки України, члена-кореспондента Академії педагогічних та соціальних наук, члена-кореспондента Міжнародної слов'янської академії Р. М. Постолювського. У збірнику подані наукові розвідки з історії слов'янських народів та широкого спектру проблем української історії різних періодів. Серед авторів – науковці з академічних установ та вишів України й зарубіжжя.

Видання розраховане на науковий та викладацький загал, студентів, та всіх, хто небайдужий до історії.

УДК 94(367):94(477)

ISBN 978-617-601-377-8

© Рівненський державний
гуманітарний університет, 2021

«РІДНІ ХАТИ» ЯК ПРОУРЯДОВІ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІ ОСЕРЕДКИ ВОЛИНСЬКОГО ВОЄВОДСТВА

Упродовж усього міжвоєнного періоду істотним чинником польської національної політики був регіоналізм, намагання розколоти українську спільноту на окремі частини та протиставити їх між собою. Політика регіоналізму перегукувалася з давнім гаслом «поділяй і володарюй», була вигідна польській владі, яка, незважаючи на зміни урядів, послідовно її дотримувалася. В ухваленій 1923 р. таємній урядовій постанові за назвою «Загальна директива урядової політики на східних кресах» наголошувалося, що не можна трактувати «Волинь і Східну Малопольщу» як єдину територію, а існуючі між ними «релігійні, культурні, суспільні відмінності мимоволі дають нам можливість поглибити цю різницю, щоб не допустити до утворення спільної ідеї українського націоналізму на південно-східних землях» [38, к. 8–9, 13].

Провал національної політики ендеків на Волині змусив шукати нові методи та форми відносин з національними меншинами. Після травневого перевороту 1926 р. табір «санації» оголосив про зміну національної політики, основою якої стала «федералістська програма» (політика «державної асиміляції»). Повернення до влади Ю. Пілсудського пом'якшило ставлення до політичних емігрантів УНР, колишніх союзників згідно Варшавської угоди. П. Шандрук згадував, що у 1926 р., після травневого перевороту, «за декілька місяців ми відчули, що ставлення до нас офіційних польських кіл змінилося... Українським емігрантам було надано легальний статус та право на так звані «нансен-паспорти» [37, с. 101–102]. На нетривалий час було дозволено вільне переміщення та проживання політичних емігрантів у східних воєводствах [39, с. 77–78].

Регіональним варіантом політики державної асиміляції став «волинський експеримент» воєводи Генрика Юзевського (1928–1938 рр.), суто якого, крім іншого, полягала у сприянні українським проурядовим культурно-освітнім та господарчим організаціям з метою формування у місцевих українців почуття належності до польської держави. Отож, в умовах зростання національної свідомості українців, на порядку денному влади постало завдання надання українському рухові пропольських тенденцій.

Після започаткування «волинської програми» у 1928 р. була переведена з Варшави до Луцька газета «Українська нива». Навколо неї консолідувалася група політичних емігрантів, наддніпрянців, колишніх соратників Симона Петлюри. Іван Кедрин писав: «1) волинський воєвода Генрих Юзевський приманював українців до лояльної з державними чинниками співпраці за ціну невеликих культурно-господарських концесій, а речником тієї течії був редагований часопис «Українська нива» [19, с. 127–128].

Чи не першим проектом нової політики стала поява Українського клубу «Рідна хата», що з'явився 1929 р. у м. Луцьк. Її засновниками були політичні емігранти, наддніпрянці, сконсолідовані навколо редакції газети «Української

ниви» [9, с. 471]. Перший очільник «Рідної хати» Пилип Пилипчук (уродженець Київщини, голова РНМ і міністр фінансів уряду УНР в екзилі) уявляв її як інституцію для української інтелігенції, «як продовження Київських і Петербурзьких українських клубів. «Рідна хата» радо прийме під свою стріху всіх тих, кого лиха доля вигнала по цей бік Ризької лінії, всіх тих, кому дорога згадка про українські степи, про українське сонце, про гуркіт хвиль могутнього Дніпра» [5, с. 2].

Ідеологія нової організації полягала у нав'язанні «приязних відносин між управою «Рідної хати» та польським громадянством» [24, с. 2–4]. Зрозуміло, що такі погляди критикували члени ще діючих на той час «Просвіт», які вважали «Рідну хату» «гальмом у розвитку вже існуючих українських культурно-освітніх організацій» [14, арк. 97 зв.]. До утворення проурядових осередків негативно поставилися у Східній Галичині, назвавши їх «звичайною панською хатою, ворожою Просвіті» [18, с. 5].

З часом «Рідна хата» стала культурно-освітнім осередком української регіональної політичної партії «Волинське українське об'єднання» (ВУО). Ця партія виникла при сприянні воєводської адміністрації у червні 1931 р. на установчому конгресі у Луцьку і оголосила своїм завданням налагодження українсько-польської співпраці [22, с. 27-28]. Серед засновників ВУО була група колишніх соратників Симона Петлюри, які після поразки Української революції поселилися на Волині і виявляли готовність до співпраці з Г. Юзевським. ВУО і його культурно-освітні осередки, «Рідні хати» у містах та «Просвітянські хати» у селах, покликані були, крім поширення ідеї польсько-українського співжиття, заповнити, утворений після заборони польською владою «Просвіт», культурно-освітній вакуум у регіоні.

Перша утворена у Волинському воєводстві «Рідна хата» в Луцьку займала просторе помешкання, що складалося з великої зали на 200 осіб, сцени, бібліотеки, двох кімнат-ресторацій, кімнати для дирекції. Ціна оренди цього приміщення складала 500 зл. на місяць. Безперечно, такі витрати могла дозволити собі лише організація з державною фінансовою підтримкою. На сторінках «Української ниви» так описували урочистості з нагоди відкриття «Рідної хати» в Луцьку: «Кімната правління вся в українських килимах, які позичила власниця української килимарської фабрики О. Пилипчукова. О 8 год вечора відразу засвітилося 200 електричних лампочок – на сцені, в кімнатах і на вулиці. Усі місця були платні – по 5 зл за крісло... Лунав польський гімн, а потім український національний гімн... На святі було запрошено багато гостей – поляків від влади, зокрема воєвода і віце-воєвода, яких зустрів «вартовий старшина» П. Певний» [5, с. 2].

«Рідна хата» організувала різні імпрези й урочистості, родинні вечірки для об'єднання сімей членів українського клубу (зустрічі Нового року, святкування річниць подій). У приміщенні проводив репетиції та виступав український хор під керівництвом Михайла Тележинського, церковний хор «Чесно-хресного братства», відбувалися репетиції та вистави «Волинського українського театру» (ВУТ) під керівництвом Миколи Певного, діяли курси для диригентів. Артисти послуговувалися залом, сценою, декораціями, артистичною кімнатою, де безоплатно мешкали семеро з них. У клубі читали реферати, лекції,

функціонувала бібліотека, проводили урочисті академії, діяли танцювальні курси та гурток дитячого балету для 20 дітей віком від 3 до 8 років [27, с. 6].

Приміщення клубу використовували для репетицій не лише українські організації, але й польський воєводський театр, єврейський аматорський гурок «Кунсткрайс», єврейський професійний театр, музичне товариство «Хазамір», чеська організація «Мацєж школьна», російський театр Шубінова, театр Тард та ін. [16, арк. 3]. Упродовж періоду 1929–1931 рр. там відбулося 629 заходів українських організацій, 50 – польсько-українських, 89 – польських, 96 – єврейських, 18 – російських, 6 – чеських. Із 1931 р. у приміщенні клубу працювали всі українські установи, ідеологічно споріднені з «Рідною хатою»: редакція й адміністрація «Української ниви», ВУО, «Товариство ім. митрополита Петра Могили», «Волинське українське театральне товариство», Українське Товариство прихильників Ліги Націй у Польщі, Український кредитовий банк на Волині, бібліотека-читальня, тут проходили репетиції ВУТ [33, с. 3].

До нового складу управи «Рідної хати» у 1932 р. увійшли наддніпрянці М. Маслов, П. Певний, М. Тележинський, С. Тимошенко, В. Галушка, О. Ковалевський, І. Крамаренко. Господарем клубу обрали Ю. Константинова (уродженець Катеринославщини, старшина армії УНР, інженер-агроном, випускник Української господарської академії (УГА) у Подєбрадах) [10, арк. 19; 36, с. 91], скарбником – П. Ерастів (уродженець Київщини, військовий урядовець, інженер, випускник УГА у Подєбрадах [17, арк. 20; 36, с. 99]), керівником секції фізичного виховання – А. Долуда, культурно-освітньої секції – Т. Ловецького. Членами ревізійної комісії стали О. Алмазов, В. Ігнатович, П. Чупрун, М. Тиравський [4, с. 3–4]. 2 лютого 1932 р. «Рідну хату» в Луцьку очолив П. Певний [34, с. 1].

Оскільки «Рідна хата» підтримувала політику регіоналізму, пропагувала ідеологію українсько-польського співжиття в рамках польської державності [11, арк. 212 зв.], то марно І. Пулавський підкреслював, що польське громадянство з великою симпатією ставиться до українського руху, започаткованого «Рідною хатою». Демонструючи відданість владі, управа клубу, на урочистостях з нагоди святкування п'ятиріччя своєї діяльності, ухвалила помістити в залі портрет воєводи Г. Юзевського [23, с. 2].

Водночас, «Рідна хата», в міру своєї можливості, намагалася популяризувати українську культуру, книгу, виставу. 1936 р. на урочистому засіданні, присвяченому 750-літтю написання «Слова о полку Ігоревім», Пилип Пилипчук охарактеризував геополітичне тло, на якому постала поема; Євген Богуславський проаналізував та оцінив поетичні вартості твору; Никифор Лотоцький зачитав уривки «Слова...» [21, с. 10].

Поширенню національної культури сприяло проведення українських свят, зокрема Свята матері. На території Рівненського повіту його вперше урочисто відзначали 20 червня 1937 р. у Глинську. Було організовано піший похід дівчат, хлопців і дітей у національному вбранні під керівництвом оркестру, виїзд дев'ятнадцяти вершників у історичних козацьких строях, молебень українською мовою, виступ хору, декламацію віршів, концерт, театральні сценки, що

створювало урочисту, сповнену національного духу атмосферу [30, с. 6]. Національні свята стали традиційними для роботи більшості «Рідних хат».

З ініціативи емігранта Василя Сочинського 13 лютого 1937 р. «Рідна хата» в Луцьку виступила з пропозицією заснувати товариство, яке б видавало друком українські книги науково-популярного, історичного, релігійного та белетристичного змісту, шкільні підручники, періодичні та неперіодичні часописи, календарі, утримувало книгарні, читальні та бібліотеки, збирало історичні, етнографічні, статистичні й інші матеріали, пов'язані з національною культурою. 23 листопада 1938 р. влада затвердила статут «Видавничого товариства ім. князя Костянтина Острозького» в Луцьку [3, с. 3]. Однак для реалізації означених планів не вистачало коштів, часу, далася взнаки зміна національної політики: польська влада конфіскувала видрукувану товариством книгу про діяльність князя Острозького.

«Рідна хата» в Рівному постала зусиллями емігрантів Степана Скрипника (уродженець Полтавщини, небіж Симона Петлюри, посол до польського сейму, у майбутньому патріарх Мстислав), Олександра Палієнка (уродженець Київщини, отаман УНР), Микити Бури (уродженець Рівненщини, посол до польського сейму, воював в армії Андерса), Василя Проказюка (уродженець Львівщини, вчитель, священик), які підписали її статут [11, арк. 219; 13, арк. 7]. На урочистому відкритті 25 квітня 1931 р., на якому були присутні близько 200 осіб, за дорученням волинського воєводи промову виголошував Й. Волошиновський, від послів і сенаторів Волині – М. Маслов, луцьку «Рідну хату» представляв П. Пилипчук, від імені українського населення м. Здолбунова виступив В. Сегейда, Я. Гофман репрезентував польських учителів загальних шкіл та ін. [11, арк. 219]. На зборах вирішили присвоїти звання почесних членів товариства воєводи Генрику Юзевському та голові сеймового клубу BBWR Тадеушу Голувку.

На 1 вересня 1932 р. товариство нараховувало 44 члени. Очолював організацію Степан Скрипник, до управи належали Євген Колодяжний, Олександр Палієнко, Любов Литвиненко, Микита Бура [13, арк. 13]. Управа клубу допомагала учням української гімназії шляхом забезпечення безкоштовними обідами чи надання на них знижки [20, с. 4]. 1933 р. на підтримку Бібліотеці імені Симона Петлюри у Парижі Український клуб «Рідна хата» в Рівному надіслав кошти на суму 57,60 франків (фр.) [32, с. 26].

Згодом рівненська «Рідна хата» переїхала до нового, просторішого приміщення в центрі міста, де містились також інші, ідеологічно близькі установи [26, с. 3]. У приміщенні клубу виступали польські, українські діячі, проходили дискусії. 1936 р. було організовано тримісячні інструкторські курси в Рівному, курси для неписьменних у Глинську, 9 конкурсів на честь Симона Петлюри, 27 на честь Шевченка, 4 конкурси, присвячені героям Базару тощо [12, арк. 9–10]. 21 березня 1937 р. у помешканні Українського клубу «Рідна хата» у Рівному на академії, присвяченій пам'яті Лесі Українки, декламувала вірші Є. Зінченко, з рефератом про життя та діяльність поетеси виступила М. Сав'юк [1, с. 4]. У січні 1937 р. проводили урочисту академію з нагоди річниці проголошення незалежності УНР у Києві. Водночас, у промовах про значення

Четвертого універсалу С. Скрипник і Д. Ковпаненко не забули висловити подяку представникам староства, присутнім на академії [15, арк. 82].

Суголосною за напрямками діяльності й ідеологією була відкрита 1934 р. «Рідна хата» у Володимирі, очолювана наддніпрянцем Миколою Звойницьким (уродженець Одещини, вчитель) [7, арк. 16]. В управі працювали Михайло Крат, Михайло Тележинський, Гнат Стаднюк, Василь Білий, Віктор Старошук (Дольний), Володимир Онуфрійчук та ін. [35, с. 6; 7, арк. 21 зв.]. 19 березня 1935 р. в організованій на честь Ю. Підсудського академії полковник Армії УНР Костянтин Липовецький [10, арк. 27] зачитав фрагмент власних спогадів про першу зустріч із маршалом [29, с. 3]. 23 січня 1938 р. у клубі «Рідна хата» відзначили річницю проголошення незалежності України. Полковник армії УНР Михайло Крат виголосив реферат, присвячений IV Універсалу, поінформував присутніх про завдання та цілі Музею визвольної боротьби України. Чоловічий хор під керівництвом Я. Бартка виконав національні пісні, звучали патріотичні вірші [2, с. 13].

Менш активну роботу провадила організована Мартином Волковим (уродженець Віленщини, посол до польського сейму, священник) «Рідна хата» у Сарнах [8, арк. 31–32].

Іноді діячі «Рідних хат» проводили спільні заходи. В урочистостях із нагоди 10-ї річниці смерті С. Петлюри 24 травня 1936 р. у клубі «Рідної хати» у Ковелі спогадами про Головного отамана ділились емігранти з різних міст, зокрема Михайло Крат, Михайло Тележинський, Гнат Стаднюк, Йосип Мацюк, Сергій Бачинський та ін. [6, арк. 14].

Традиційно урочисто культурні осередки влаштовували академії, присвячені постаті Симона Петлюри, подіям Крут, героям Базару. Зокрема, 1 листопада 1936 р. відзначили 15-і роковини Другого Зимового походу Армії УНР. У «Рідній хаті» м. Луцька захід відкрив П. Пилипчук, присутні вшанували пам'ять полеглих уставанням, хор співав «Вічну пам'ять», «Чуєш брате мій». Учасник Другого Зимового походу Сергій Тимошенко поділився споминами, демонструючи шлях українських вояків на спеціально намальованій мапі. Оповідач аналізував причини поразки походу, згадував про відвагу та самопосвяту старшин, козаків, цивільних урядовців, геройську смерть міністра М. Білінського. Академія в Рівному, присвячена пам'яті розстріляних під Базаром, складалася з панахиди за загиблими 22 листопада, виступу хору Рівненської української гімназії під диригуванням С. Кальмуцького, декламування віршів, виголошення реферату Д. Ковпаненка. Відзначили пам'ять героїв Базару також у Ковелі, де з рефератом виступив Йосип Мацюк, а всі присутні старшини та козаки Армії УНР прийшли із «Хрестами Симона Петлюри».

Таким чином, толеруючи українських політичних емігрантів, воєвода розраховував на їхню відданість. І небезпідставно, бо ті, підтримавши його задуми, заходилися «до праці із захопленням, бо то ж були справи того самого роду, які по програній боротьбі повели їх на скитальщину» [31, с. 65–66]. Наголошуючи на обмеженій кількості відданих воєводі українців, автори «Діла» відзначали: «Треба знати, що Товариство Петра Могили, Рідна хата, ВУО – це різні назви одного і того самого гуртка: в царині релігійній виступає як

Товариство Могили, в царині освітній як Рідна хата, на полі ж політичним виявляє себе як ВУО» [25, с. 1–2].

Незважаючи на порівняно вузьке коло вірних воєводі українських емігрантів, вони змогли (за підтримки влади й у міру своїх можливостей) впливати на всі сфери життя краю – культуру, церкву, економіку, політику. Микола Сивіцький вважав, що «під покришкою угодовства все ж таки можна було активізувати народ, пропхати книжку й газету, ставити вистави, співати «кайдани порвіте», пропагувати незалежницько-петлюрівські традиції, словом – розвивати національну свідомість» [31, с. 85].

Джерела та література

1. Академія на честь Лесі Українки в Рівному. *Волинське слово*. 1937. Ч. 13. 1 квітня.
2. В Ковелі. *Тризуб*. 1938. Ч. 8. 20 лютого.
3. Видавниче Т-во ім. кн. К. Острозького. *Волинське слово*. 1938. Ч. 33. 4 грудня.
4. Відбулися загальні збори членів Українського клубу. *Українська нива*. 1932. Ч. 4–5. 24 січня.
5. Відкриття Рідної Хати. *Українська нива*. 1929. Ч. 20. 11 травня.
6. Галузевий державний архів Служби безпеки України (ГДА СБУ), м. Київ, ф. 6, спр. 69848, т. 2.
7. ГДА СБУ, м. Луцьк, ф. П., спр. 7962.
8. ГДА СБУ, м. Рівне, ф. О., спр. 19198.
9. Давидюк Р. Українська політична еміграція в Польщі: склад, структура, громадсько-політичні практики на території Волинського воєводства: Львів ; Рівне: Дятлик М., 2016. 704 с.
 10. Держархів Волинської обл., ф. 46, оп. 9, спр. 4041.
 11. Держархів Рівненська обл., ф. 33, оп. 4, спр. 56.
 12. Держархів Рівненської обл., ф. 30, оп. 20, спр. 841.
 13. Держархів Рівненської обл., ф. 30, оп. 20, спр. 844.
 14. Держархів Рівненської обл., ф. 33, оп. 4, спр. 41.
 15. Держархів Рівненської обл., ф. 33, оп. 4, спр. 86.
 16. Держархів Рівненської обл., ф. 481, оп. 1, спр. 1.
 17. Держархів Рівненської обл., ф. Р–2771, оп. 2, спр. 4253.
 18. Дописи. Луцьк. *Діло*. 1929. Ч. 20. 29 січня. С. 5.
 19. Кедрин І. Життя – Події – Люди. Спомини і коментарі. Нью-Йорк: Видавнича Кооператива «Червона Калина», 1976. 724 с.
20. Корисна діяльність «Рідної Хати». *Українська нива*. 1931. Ч. 34. 15 листопада. С. 4.
 21. Культурно-освітні справи. *Волинське слово*. 1937. Ч. 1. 1 січня. С. 10.
 22. Кучерепа М. Давидюк Р. Волинське українське об'єднання (1931–1939 рр.). Луцьк: Надстир'я, 2001. 420 с.
 23. П'ятилітній ювілей «Рідної Хати» в Луцьку. *Українська нива*. 1934. Ч. 17. 22 травня. С. 2.
 24. Певний П. Ідеологічний напрямок «Рідної Хати». *Українська нива*. 1932. Ч. 6–7. 4 лютого.
 25. По тім боці сокальського кордону. *Діло*. 1936. Ч. 266. 25 листопада.
 26. Рідна Хата в Рівному. *Українська нива*. 1931. Ч. 39. 23 грудня.
 27. Рідна Хата» в Луцьку. Дитячий балет. *Українська нива*. 1934. Ч. 12–13. 8 квітня.
 28. Рідна Хата» в Рівному. *Українська нива*. 1931. Ч. 13. 15 квітня.

29. Рідна Хата» у Володимирі. *Українська нива*. 1935. Ч. 14. 7 квітня.
30. Свято Матері у Глинську. *Волинське слово*. 1937. Ч. 22. 8 липня.
31. Сивіцький М. Записки сірого волиняка. Вид. 2-ге. Київ: Вид-во імені Олени Теліги, 2000. 400 с.
32. Тризуб. 1933. Ч. 7. 12 лютого. С. 26.
33. У «Рідній Хаті» в Луцьку. *Українська нива*. 1931. Ч. 37. 7 грудня. С. 3.
34. У «Рідній Хаті» в Луцьку. *Українська нива*. 1932. Ч. 6–7. 4 лютого. С. 1.
35. Укр. клуб у Ковлі. *Волинське слово*. 1937. Ч. 10. 11 березня. С. 6.
36. Українська Господарська Академія в Ч .С. Р. 1922–1935. Т. 1. Нью-Йорк, 1959. 250 с.
37. Шандрук П. Сила доблесті. Мемуари / Передмова Р. Смаль-Стоцького; Переклад з англ. Київ: Вища школа, 1999. 240 с.
38. Archiwum Akt Nowych w Warszawie (AAN), zespół 8. Rkt. – 25, t. 32.
39. Wiszka E. Emigracja ukraińska w Polsce 1920–1939. Toruń: MADO, 2004. 752 s.

ЗМІСТ
ВШАНОВУЮЧИ ЮВІЛЯРА

Валерій Смолій

Слово про ювіляра.....4

Олександр Завальнюк

Alma mater Руслана Постоловського у 1960-1970-х рр.
(До історії Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту)8

Роман Михальчук

Професор Руслан Постоловський – науковець та управлінець
(До 70-річчя заслуженого діяча науки і техніки України).....20

РОЗДІЛ 1. ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

Олег Озимчук

Причини конфронтації Англії та Франції в XII – на початку XIV століть32

Юрій Терешко, Оксана Левак

Початок правління прем'єр-міністра Джуліо Мазаріні – «тіні Рішельє»
і зовнішня політика Франції у Західній Європі в період тридцятилітньої
війни (1643-1647 рр.).....38

Наталія Плюта

Демографічні, економічні та політичні фактори розвитку колоніальної
ідеї у Франції в новий час48

Катерина Шевчук

Трансформаційні процеси в естетиці на початку – в першій половині
XX ст.56

Ігор Десятничук

Чехи та чеські землі у фокусі прагнень чеських німців у роки
Першої світової війни65

Світлана Шульга

Волинські чехи у зовнішній політиці міжвоєнної Чехословаччини.....73

Степан Сняк

Польська державна політика у сфері військово-фізичної підготовки.....82

Андрій Слесаренко

Друга світова війна та Голокост у кінофільмах чеських режисерів
Збинеска Бриниха та Юрая Герца.....91

Ігор Філіпчук

Інтелектуальна підготовка демократичного руху в Чехословаччині
1967-1968 рр.: суспільно-історичні обставини 99

Тетяна Опанасюк

Становлення і діяльність опозиційно-радикальних течій в СРСР
у 1987-1989 рр. 109

Інна Мартинчук

Особливості внутрішньопарламентської боротьби в Словацькій
республіці в 1993-1998 рр. 118

Тетяна Шамсутдинова-Лебедюк

Особливості сучасних взаємовідносин чоловіка й жінки у ісламі 128

РОЗДІЛ 2. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Андрій Блануца

Земельні надання на умовах земської служби як елемент станової
культури у Великому Князівстві Литовському (Друга половина XV –
середина XVI ст.) 138

Андрій Гурбик

Концепти «Звичай» і «Право» в звичаєво-правовій культурі
українських земель XVI – XVII ст. 145

Богдан Прищепя

Планування та забудова замку князів Острозьких у Старокостянтинові 159

Галина Панишко

До питання політичних аспектів українсько-польських:
від Люблінської унії до Люблінського трикутника 169

Олена Прищепя

Освітні практики Речі Посполитої на Правобережній Україні
(1773–1793 рр.) 177

Микола Кучерепа

Правовий і майновий статус православної церкви у Польщі
у міжвоєнний період (1918–1939 рр.) 184

Любов Заглинська, Оксана Лукомська

Історичний аспект розвитку економічної освіти в Україні 199

Юрій Крамар

Професійно-технічна освіта на Волині у міжвоєнний період
(1921–1939 рр.) 205

Руслана Давидюк, Віталіна Данильчук

«Рідні хати» як проурядові культурно-освітні осередки Волинського воєводства 213

Юлія Візіїв

Волинський пласт: хронологія розвитку 220

Володимир Баран

Військово-чекістські операції НКВС проти українського підпілля в Західній Україні: 1939–1941 рр. 229

Валентина Добровичинська

Пропагування радянської освіти у періодичних виданнях Волинської та Ровенської областей (1939–1941 рр.) 237

Ірина Рибачок

Богословсько-педагогічна академія УАПЦ в Мюнхені 1946-1952 рр. (До 75-ліття від заснування) 244

Олена Ворон, Оксана Ворон

Релігійна політика на Рівненщині у 50-60-х роках ХХ століття 254

Дмитро Малезжик

Репресивна політика радянської влади проти творчої інтелігенції УРСР (Друга половина 1960-х рр.) 262

Олександр Комарницький

Рівненський педінститут у роки Горбачовської перебудови 268

Сергій Жилюк, Лариса Паніна, Сергій Шаправський

Державно-церковні відносини на Житомирщині у контексті суспільно-релігійних трансформацій 1989-1991 рр. 277

Руслана Шеретюк

Мистецтво як чинник формування національної ідентичності: український контекст 285

Ірина Панчук

Сучасні протестанти в Україні: особливості ідентифікації 292

РОЗДІЛ 3. ПОЛІТИЧНІ ІДЕЇ ТА ПРОЦЕСИ В ІСТОРИЧНОМУ КОНТЕКСТІ, МЕТОДОЛОГІЯ, ІСТОРІОГРАФІЯ, ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО

Анатолій Філінюк, Олександр Григоренко

Мистецтво Волині ХVI – ХVII ст. у науковій спадщині професора Мечислава Гембаровича 302

Grzegorz Baziur

Świadomość narodowo-państwowa i jej rola w procesie samoidentyfikacji obywatelskiej społeczeństwa ukraińskiego – wybrane problem308

Сергій Троян, Наталія Нечаєва-Юрійчук

Перша світова війна 1914–1918 рр. і маніпуляція свідомістю людини в умовах зародження нової світ-системи331

Максим Гон, Наталія Івчик

Полпотівське «взірцеве суспільство» у дискурсі історії повсякдення341

Оксана Гуменюк

Повсякдення радянської господарської культури: історіографічний аналіз349

Сергій Троян

Постколоніальні студії: західний і український дискурс358

Наталія Кінд-Войтюк

Інноваційні виклики вивчення історії у контексті реалізації завдань нової української школи365

Кароліна Цинк

Охорона довкілля як об'єкт екологічної освіти (соціологічне дослідження позицій українських студентів)372

Тетяна Кузьма

Музей як місце історичної пам'яті: практики Берліну383

Алла Киридон, Віктор Троян

Європейська ідентичність у парадигмальних обрисах космополітичної концепції Ульріха Бека391

Оксана Кундеус

Концептуальні основи європейської інтеграції400

Алла Киридон

Колективна пам'ять як ціннісно-смілова матриця національної ідентичності405

Олег Санжаревський, Наталія Байда, Андрій Стемпіцький

Приватні військові компанії: міжнародний досвід та перспективи для України414

Відомості про авторів.....422

Наукове видання

Слов'янський світ і Україна

Збірник наукових праць на пошану ректора
Рівненського державного гуманітарного університету,
професора Руслана Постолювського

Технічний редактор
О. М. Борилюк-Міськов

Підп. до др. 08.09.2021.

Формат 70x100¹/₁₆.

Папір офсет.

Друк цифр.

Гарнітура Таймс.

Ум. др. арк. 33,6.

Обл. вид. арк. 33,6.

Тираж 100 прим.

Видавець О. Зень
Свідоцтво суб'єкта видавничої
справи РВ № 26 від 6 квітня 2004 р.
пр. Кн. Романа, 9/24, м. Рівне, 33022;
тел.: 068-025-067-4; olegzen@ukr.net

Друкарня: «Формат-А»
вул. Центральна, 58, с. Корнин
Рівненського р-ну Рівненської обл.,
35304, 0362-20-53-37